

TALUM, d.d. KIDRIČEVO
2325 KIDRIČEVO

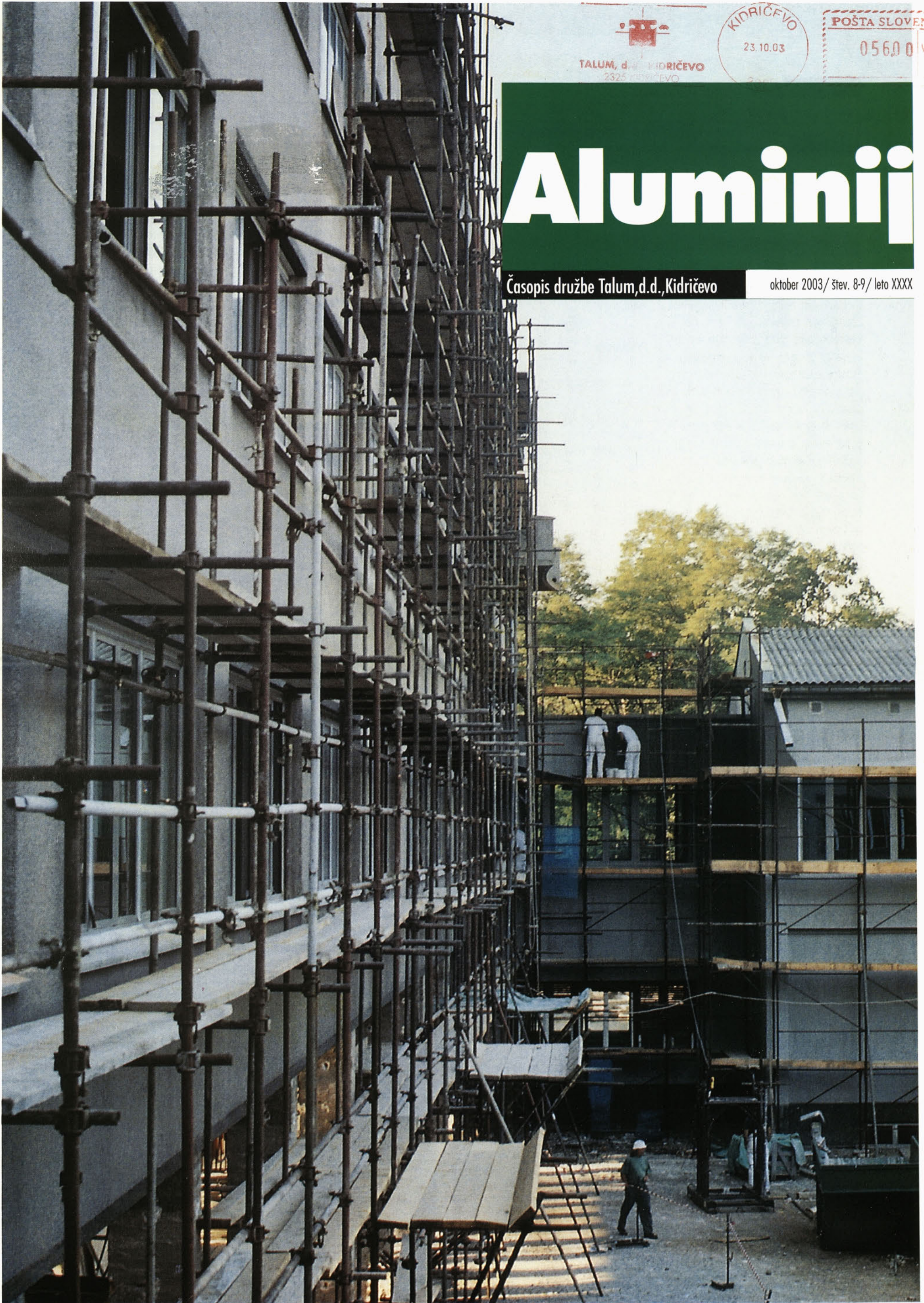
POŠTA SLOVENIJA

056.000

Aluminij

Časopis družbe Talum, d.d., Kidričevo

oktober 2003 / štev. 8-9 / leto XXXX

Človeku se ni treba bati tigra

Pisanje

Več časa imaš, slabše je. Od zadnje številke Aluminija je že predolgo, zato se z veliko težavo spravljam k pisanju. Morda tudi zato, ker ni bilo posebnih dogodkov, čeprav sem prepričan, da se v Talumu vedno dogaja kaj pomembnega in zanimivega. Simone Weill je povedala: »Pisanje je kot rojevanje; ne moreš se izogniti skrajnemu naporu«. Znano je, da pri pisanju ne moreš izhajati iz nič, ampak lahko loviš kamenčke iz doživetega ali opazovanega. V ta namen sem, kot vedno, zaprosil vodje proizvodnih enot, da mi za izhodišče posredujejo zanimive informacije iz svojega okolja oziroma tisto, kaj bi želeli, da o njih zapišemo. Tokrat od nobenega nič, le eden se je opravičil. Ni časa, je pogost odgovor. To je toliko bolj zaskrbljujoče, ker so pravkar končali novi ciklus izobraževanja.

Pred kratkim je moj prijatelj iz študentskih dni, športnik in pisatelj Milan Dekleva dobil prestižno književno nagrado. Kolikor ga poznam, nima rad nagrad. Ob slovesu mi je na svoji prvi študentski zbirki zapisal: »Te pesmi niso noben spomin na me.« Še danes sem v dvomih, kaj je mislil s tem povedati? Njegov življenjski nazor in slog lahko bolje razumemo iz citata: »...Ne poznam boljšega sveta od tega, ki se mi kaže in daruje kot neprekinjena igra nasprotij. Ta se sicer dopolnjuje, a ne izpolnjuje, zato sem lahko – samo in izključno – protagonist v igri sprememb, katere smisel je spreminjanje samo. In zato še vedno skušam napisati pesem, sesti za klavir, poiskati pravo knjigo, zato se še vedno usklajujem z ritmom morskih valov, zato bi se še vedno rad podil za žogo s prijatelji ragbijaši«. Ali ni prav to tudi v vsakem od nas? Za dobljeno priznanje sem

mu hotel čestitati, se dogovoriti za srečanje in dobiti odgovor na vprašanje – Kako ti poleg službe uspe, kje jemlješ čas in voljo za pisanje? Odgovor je bil preprosto: »Ponoči. Sem suženj tega dela«. Torej, ponoči!

Proizvodnja

Letos poteka tako dobro, kot še nikoli. Zato so v delovnih enotah upravičeno modro tiho. Na primarnem delu se sicer povečuje število izredno zamenjanih anod, kar ni dober znak, vendar so ta odstopanja še vedno v nadzorovanih mejah. Do konca septembra je bila skupna proizvodnja večja od planirane in sicer 88.538 ton. Parametri porabe energije so v obeh elektrolizah boljši od planiranih, v elektrolizi C – 13.159 kWh/tAl in v elektrolizi B – 14.543 kWh/tAl. Ob koncu leta bodo celovito obdelane vse enote.

Energija

Za Talum je najpomembnejše in najbolj delikatno področje oskrba z električno energijo. To ne velja samo za vsakoletno proizvodnjo, ampak tudi za strategijo našega razvoja. Trenutno pa še posebej za postopek lastninjenja. Znano je, da z obstoječo pogodbo o oskrbi z energijo pokrivamo 80 odstotkov svojih potreb z uvoza iz Avstrije, 20 odstotkov pa z dobavami iz Holdinga slovenskih elektrarn. Pomembno je, da sta v obeh primerih ceni enaki. Pogodba z Avstriji je sklenjena s proizvajalci elektrike, kar zagotavlja večjo stabilnost dobave. Za doseg takšnih pogojev so bili potrebni izjemni strokovni in organizacijski napor predsednika uprave Taluma, mag. Danila Topleka. Kljub

temu, da gre za zelo zapletene zadeve, je za vsakogar koristno, da pozna osnove le teh. Kot prvo, vojna za oskrbo se vodi za vsako leto posebej. Nič nam ni dano, energija postaja vedno dražja in dragocenejša. Zavedati se moramo, da samo nekaj urni izpad energije ustavi Talum. Od celotne industrije v Sloveniji smo z 200 MW moči v pasu največji in obenem najbolj ugodni odjemalci energije. To pomeni konstantno porabo 24 ur na dan krat 365 dni v letu. Vse stroške transformacije in usmerjanja energije pokrivamo sami. In zapomnimo si samo še to, da je zaradi tega realna cena kilovatne ure pri takšni industriji nižja od ostalih porabnikov. V Evropi je denimo cena energije v gospodinjstvu pet do šestkrat višja kot za proizvodnjo aluminija. To ni subvencionirana cena, kot je na primer v kmetijstvu, ljubljanski toplarni in drugod v Sloveniji, ampak je to realna evropska cena elektrike, ki jo tudi vlada Slovenije zadnja leta upošteva.

To poudarjam zato, ker mediji o tem nestrokovno in škodljivo poročajo. Morda je škoda časa in prostora, da se na to sploh odzivamo, vendar, moram omeniti pisanje dr. Mihaela Tomšiča v Delu konec avgusta, kjer zavaja, da Talum dobiva subvencije oziroma, da nam je darovan izkupiček od izvoza elektrike, da je nova elektroliza le nova izguba itn. Predsednik Toplek mu je argumentirano odgovoril in bi na osnovi navedenih dejstev pričakovali, da bo omenjeni gospod vsaj za naslednjih deset let utihnil. Toda ne. Gospod Tomšič se je spet oglasil z novo lažjo, kjer govori o cenah in si izmislil 3 do 4 milijardno pomoč, ki bi jo naj država dodelila Talumu. Na to je vsaka nadaljnja reakcija odveč.

Nič manj žaljiv ni gospod Franci Dovč, ko v Gospodarskem vestniku analizira

nacionalni energetske program in se že uvodoma vpraša: »Si v Sloveniji lahko privoščimo Talum, železarne, papirnice in podobne potratneže?« Za njega je naša nova elektroliza le dodatna potratna poraba energije. Poglejmo s kakšnimi argumenti on zavaja javnost: »Prav Talum in omenjene industrijske panoge namreč sodijo med, tako imenovane umazane proizvodnje, oziroma okoljsko intenzivne dejavnosti, ki v slovenskem blagovnem izvozu pomenijo okoli 16 –odstotni delež celotnega slovenskega izvoza z nizko dodano vrednostjo na zaposlenega in visoko porabo energije.« Kaj bi vi odgovorili temu gospodu? Preden se odločite vam lahko pomagam s podatki o dodani vrednosti, kar je eden najpomembnejših kazalcev poslovanja gospodarskih družb (vir – Glas gospodarstva in strokovnjaki Taluma): V letu 2002 je povprečna dodana vrednost na zaposlenega v Sloveniji znašala 5,6 mio SIT, v Talumu pa 7,7 mio SIT. Primerjava z ostalimi panogami kaže naslednje: predelovalna dejavnost – 5,2 mio, rudarstvo – 6,1 mio, oskrba z elektriko, plinom, vodo – 10,2 mio, kmetijstvo 4 mio, gradbeništvo – 4 mio, promet – 6,8 mio SIT itn. Letos naša dodana vrednost še narašča, kar nas še bolj dviga nad slovensko povprečje in krepi zaupanje naših poslovnih partnerjev. Eni tega ne bodo nikdar razumeli, kar le potrjuje staro resnico: »Človeku se ni treba bati tigra, ampak osla«.

Investicije

Zadnje poročilo vodje razvoja Braneta Kožuha o poteku projekta modernizacije potrjuje, da je na proizvodnem delu projekt v celoti končan in da dosegamo normalne obratovalne rezultate. Ostane še

Transport koksa

Slavica in Marko

postavitev dodatne usmerniške skupine, za katero je pogodba za izdelavo transformatorja že podpisana s slovensko firmo ETRA 33. Usmernik pa bo izdelala znana družba ABB iz Švice. Projekt bo končan in zagnan aprila 2004. Rekonstrukcija 110 kV stikališča - RTP se v celoti izvaja v okvirju ELES-a. Več o tem lahko izveste v dodatnemu prispevku.

Posebna in predvsem prijetna zgodba se dogaja pri obnovi upravne stavbe. Priča smo, kako stara lepota počasi prihaja iz krempljev gradbenih strojev, opažev, zaščitnih sten in drugih delovnih pripomočkov. Kmalu se nam bo pokazala v vsej svoji izvorni lepoti, bogatejša za nekaj tehničnih izboljšav znotraj zgradbe in v okolju. To je zasluga celotnega tima z arhitektom in izvajalci vred. Prave čudeže pa sproti ustvarjata vodja projekta Marko Drobnič in nadzornica izgradnje Slavica Mlakar.

Trikrat zdravo

Uspešno se je iztekla še ena jubilejna akcija Zdravo Talum. O tem se lahko v sliki in besedi seznanite v prispevkih. Na podoben način se vedno bolj vključuje tudi sindikat, ki je letos organiziral srečanje ob Dnevu žena, ogled Dunaja, Benetk ter druge kulturne in športne prireditve. K temu lahko le dodam, da poleg skrbi za zdravje vse to predvsem dopolnjuje sliko o nas samih in ima cilj, da iz Taluma ne nosimo domov samo tisto najnujnejše - plačo, ampak tudi še kaj drugega. Morda je gospa Brigita Ačimovič najbolj zadela pomen tovrstnih dogajanj ko pravi, kako močno se spremenimo in kako igrivi smo pri srečanjih izven tovarne. Ta sprostitvev krepi medsebojne odnose, vsakdo se lahko obnaša naravno, svobodno, kar v končni fazi pozitivno vpliva na delovno vzdušje. Morda smo že zreli, da bi delovne uspehe in vse druge prireditve proslavljali s Talumovo himno. Naslednje leto bo 50-a obletnica tovarne in to je enkratna priložnost, da si

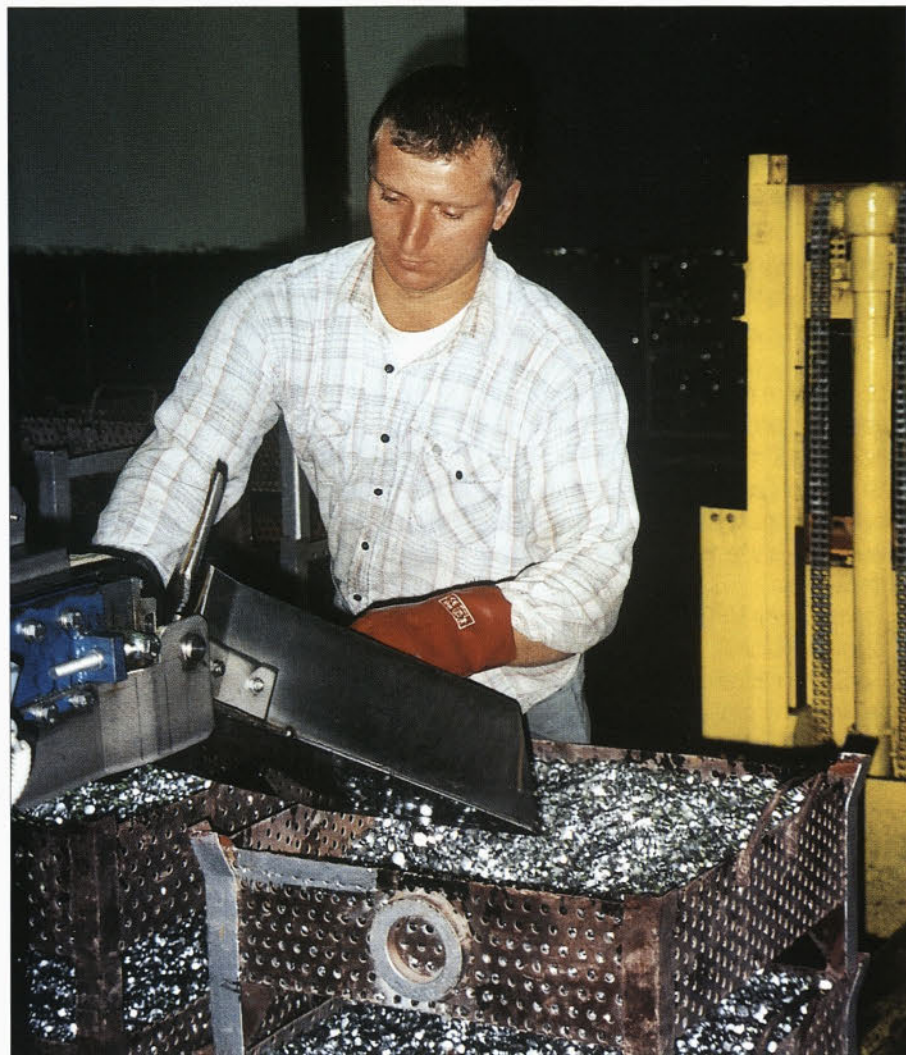
umislimo tudi svojo pesem. Predlagam, da o tem resno premislimo.

Kerbler

V ljubljanski Narodni galeriji je bila promocija knjige »Ljudje«, ki govori o nam dobro znanem gospodu Stojanu Kerblerju. Za izid knjige je zaslužen Talum, zato imamo izključno pravico njene uporabe. Ob tej priliki so likovni strokovnjaki povedali mnogo novega in pohvalnega, kar za Kerblerja predstavlja vrhunec njegove kariere. Kljub temu moram še enkrat spomniti na pomanjkljivosti in manipulacijo, ki jih v tej knjigi vidim pri opisu tovarniških fotografij. Ob Stojanovem odhodu v pokoj, sem v študiji «Imamo Kerblerja» zapisal sledeče: »Tudi v dimu elektrolize je Stojan odkril moč svetlobe in človeške vrednote. Njegov delavec sredi elektrolize je videti naraven, globoko čuteč in human človek. Ni obubožan, ni potr, na njem ni videti strahu pred izgubo zaposlitve, pred nadrejenim, ne pred delom, tukaj je doma in varen. V resnici kraljuje elektrolizi. Pri tem je najbolj značilno, da je Kerbler povsod iskal svet lepote, dobrega, ljubezni in dostojanstva. To Stojanu ni bilo težko, ker ima ta svet v sebi.« Danes sem še bolj prepričan, da je to res!

Freyberger

Zapušča nas dr. Hertwig Freyberger, Nemeč, človek, ki že več kot 20 let sodeluje s Talumom na področju dobave petrol koksa. To ime verjetno prvič slišite, ste pa sigurno opazili kamione z napisom DELLIAN, ki kot po tekočem traku dovažajo to surovino nujno potrebno za proizvodnjo anod. Gospod Freyberger zasluži, da ga posebej omenimo, ker ni samo strokovnjak in trgovec, je predvsem človek, ki ima rad Talum in Slovenijo. To je dokazoval v praksi pri sklepanju pogodb. Vedno smo dosegali ugodnejše cene, plačilne roke pa

je, ko je Talum imel težave, prilagajal situaciji. Poleg tega smo vedno imeli kvalitetno in zanesljivo dobavo surovin. Hvala »Hervik«.

Odgovor

Na koncu sem, kljub začetni nejevolji, zadovoljen s tem člankom. Ni prvič in ne zadnjič, da se izpostavlja problem energije in ekologije, kar mnogi, kadarkoli se pokaže prilika, uporabijo proti Talumu. Posebej sedaj, ko je s tem povezan postopek lastninjenja, ko se odpira prosti evropski trg in, ko še nimamo zagotovljene energije za naslednje leto. Če bi zares skrbeli za energijo ali okolje, potem ne bi kot adut zgrešene investicije navajali našo novo elektrolizo, ki v resnici dosega skraj, najboljše parametre v Evropi. Kaj pa je

potemtakem cilj rušenja sodobnega in uspešnega Taluma, se lahko vprašamo? Racionalno in konkretno ni moč odgovoriti, ker živimo v času, ko je povsod vse dovoljeno. Morda je del odgovora v besedah dvaindevetdeset letne humanistke Kristine Brenkove, ki je v pogovoru za Večer povedala: »Ta svet ni po moji meri. Nisem taprave vere. Če me ne bi opogumljalo, da je dosti razumnih in dobrosrčnih okoli mene, bi bilo še huje...Mož France me tu in tam obišče (umrl 1990) in mu govorim o grmadah in zažiganju vsega vrednega danes...Nimamo samo protireformacije, imamo tudi inkvizicijo. Gorijo nevidne grmade vsega dobrega, v kar smo verjeli«.

Ivo Ercegović

Sindikalni izlet v Benetke

Predstavitve monografije Stojana Kerblerja

Talilna peč v DE Rondelice

V zadnji številki Aluminija smo opisali novo talilno peč S6 v Livarni 3. Namenjena je pretaljevanju sekundarnega aluminija, ki je onesnažen z zelo različnimi dodatki kot so razna olja, barve, laki, guma in plastični materiali. Danes bomo predstavili talilno peč iz DE Rondelice, ki je namenjena pretaljevanju aluminija onesnaženega z oljem

V DE Rondelice nastaja pri izsekovanju rondic in rondel odpad, ki je naoljen s cca 5 litrov štančnega olja na tono aluminija. Pri pretaljevanju v klasični enokomorni peči olje kmalu po zalaganju izhlapi in gre skozi dimnik v ozračje. Onesnaženje je v tem trenutku nad predpisano zakonsko mejo.

V okviru projekta MPPAL smo se odločili rešiti ta problem. Namesto dveh enokomornih peči S1 in S2 smo inštalirali dvokomorno peč R1. Poleg izpolnitve okoljevarstvenih zahtev smo z novo pečjo dosegli še naslednje cilje: manjši odgor, manjša poraba plina na tono pretaljenega materiala, neodvisnost od elektroliznega aluminija, saj je nova peč sposobna zadovoljiti vse potrebe delovne enote.

Zgradba peči

Zgradba peči je zelo podobna talilni peči S6 v Livarni 3. Bistvena razlika je v tem, da je ta peč nagibne izvedbe in da je malo manjša. Volumen peči je 41 ton, talilna kapaciteta je 6 ton na uro. Prav tako je opremljena z elektromagnetno črpalko, ki črpa tekoči aluminij iz talilne v predgreveno komoro peči. Obe komori peči sta med sabo ločeni s pregradno steno, ki je zgrajena iz ognjeodporne opeke. Stena ima tri odprtine: dve pod stropom peči, ki služijo za izenačevanje pritiska v obeh komorah, ena na dnu peči, ki služi za pretok aluminija iz predgrevene v ogrevno komoro peči.

Vrata obeh komor peči so postavljena ena proti drugim pod kotom 90°.

Regenerator dimnih plinov je ciklične izvedbe in je montiran na stropu peči.

Princip delovanja peči je malo drugačen kot pri S6, zato peč ne rabi dodatnega filtra izpušnih plinov.

Na sliki 1 je prikazan prerez peči.

Zalaganje peči

Pri normalnem režimu obratovanja je pred zalaganjem v peči cca 25 ton tekočega aluminija. V peč se zalaga 16 ton trdega aluminija. Tipično zalaganje je:

8 ton čistega trdega aluminija v obliki T formata ali hlebčkov. Ta se založi v talilno komoro s pomočjo viličarja in 8 ton odpadnega naoljene-

ga odpada, ki se šaržira v predgreveno komoro s pomočjo šaržirnega stroja, katerega nosilnost je 3,5 tone. Zalaganje poteka v časovnih intervalih od 20 do 35 minut.

Peč je opremljena z vlivnim žlebom preko katerega je možno, po potrebi, v peč viliti elektrolizni aluminij.

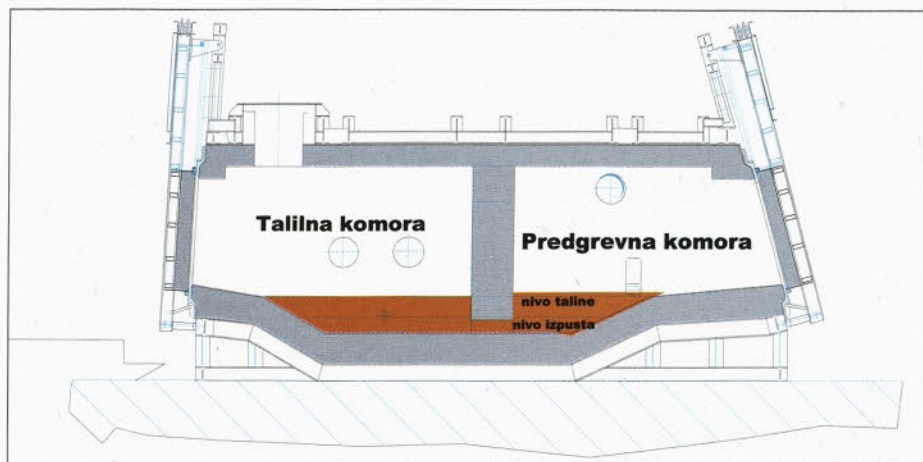
Na sliki 2 je prikazana razporeditev nove peči in drugih naprav v obratu.

Delovanje peči

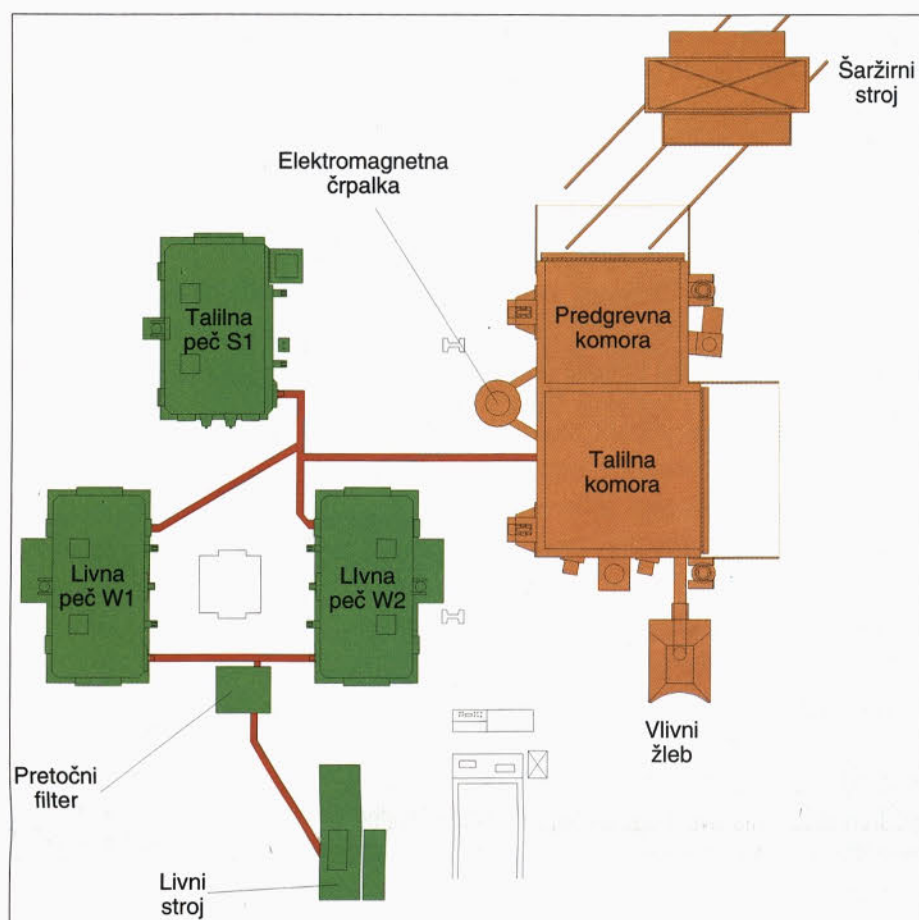
Talilna komora peči je opremljena z dvema gorilnikoma, ki delujeta pri nadstehiometričnem razmerju kisik: zemeljski plin. Koncentracija O₂ v dimnih plinih je od 2 do 8 vol.%. Dimni plini se iz peči vodijo do vrtljive lopute, ki dimne pline izmenično usmerja na eno ali drugo polovico regeneratorskega. V regeneratorski poteka izmenjava toplote tako, da dimni plini keramične kroglice ogrejejo, zrak za zgorevanje pa to toploto prevzame. Zrak za zgorevanje se ogreje do temperature 800 C, kar zelo poveča učinkovitost delovanja gorilnikov. Plamen gorilnikov se ne dotika površine aluminija, ki se pretaljuje. Ogreta talina iz talilne komore se kot glavni vir toplote preko elektromagnetne črpalke transportira v predgreveno komoro peči. Šaržirni jašek je opremljen s poroznim argonskim kamnom, skozi katerega preprihujemo talino z argonom. Peč je na stropu opremljena z pnevmatsko krmiljeno loputo, ki regulira nadtlak v peči cca 0,3 bar, kar preprečuje vstop dodatnega kisika v peč.

Predgrevena komora peči je opremljena z enim gorilnikom. Ta deluje pri podstehiometričnem razmerju 0,95 in je namenjen predgrevanju naoljene štanca na 600 C. Reduktivna atmosfera preprečuje zgorevanje oljnih hlapov. Oljni hlapi se s pomočjo obtočnega ventilatorja sesajo direktno v talilno komoro, kjer so ugodni termodinamični pogoji za popolno zgorevanje (min. 830 °C, koncentracija O₂ = 2-8 vol.%). Na ta način deluje peč kot čistilna naprava. Zaradi takega delovanja peč ne obremenjuje okolja.

Delovanje peči je shematsko prikazano na sliki 3.

Slika 1: prerez dvokomorne peči

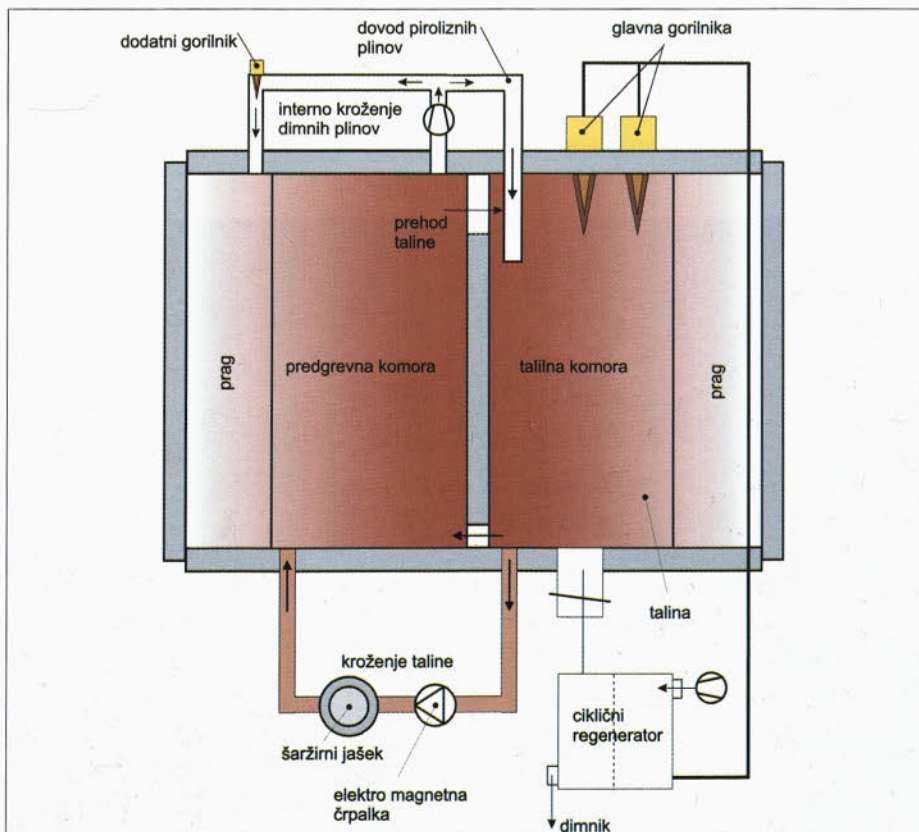
Slika 2: Nova talilna peč R1

Zaključek

Opisana talilna peč R1 kakor tudi v prejšnji številki opisana peč S6 pomenita zelo velik prispevek k izboljšanju tehnologije in varovanja okolja v livarnah. Prevezna testa obeh peči sta potrdila veliko talilno kapaciteto, nizko specifično porabo plina in zadovoljitev vseh

okoljevarstvenih predpisov. Pomembno je, da omogočata pretaljevanje onesnaženega aluminija, ki ga do sedaj v Talumu nismo mogli pretaljevati. S tem smo občutno povečali celotno proizvodnjo, ki daje skupaj z elektroliznim aluminijem pomembne pozitivne učinke.

Brane Kožuh

Slika 3: Shematski prikaz delovanja peči

Analiza poškodb pri delu I-VI/2003

Ocena varstva pri delu se ugotavlja predvsem na podlagi števila poškodb pri delu in na osnovi števila izgubljenih delovnih dni zaradi poškodb pri delu.

Podatki o številu poškodb pri delu za obdobje I-VI/2003 nam kažejo, da se je število poškodb pri delu v primerjavi z prejšnjim obdobjem povečalo za štiri poškodbe. Povečanje števila poškodb gre na račun poškodb v obratu litja platišč.

V obratu litja platišč se je pripetilo 9 poškodb pri delu, v ostalih OE TALUM-a pa 13 poškodb. Skupno se je v družbi TALUM v obdobju I-VI/2003 pripetilo 22 poškodb pri delu.

Zaradi poškodb pri delu je bilo v prvem polletju tega leta izgubljenih 589 delovnih dni, od tega:

- 108 delovnih dni za poškodbe iz leta 2000
- 137 delovnih dni za poškodbe iz leta 2002
- 344 delovnih dni za poškodbe v letu 2003

Na poti na delo in iz dela se je pripetilo 9 poškodb.

Zaradi poškodb na poti je bilo izgubljenih 280 delovnih dni.

Pregled poškodb pri delu po izgubljenih dneh

V prvem polletju se je pripetilo:

- 7 poškodb z BO od 3 - 7 delovnih dni
- 7 poškodb z BO od 8 - 15 delovnih dni
- 3 poškodbe z BO od 16 - 30 delovnih dni
- 5 poškodb z BO nad 30 delovnih dni

Poškodbe pri delu z BO iz dela nad 30 delovnih dni, se vodijo kot težje poškodbe pri delu. Te poškodbe zahtevajo podrobnejšo raziskavo z ugotovitvijo vzroka poškodbe in določitvijo potrebnih ukrepov, da ponovno ne pride do poškodbe pri delu.

Kje in kako so se pripetile te težje poškodbe pri delu?

DE Anode

Dne 21.02.2003 ob 15.00 uri se je pripetila poškodba v sestavljalnici na zalivalni mizi št. 2. Med delom je prišlo do zagoditve zgornjega zaklepa anodnih palic - zaklep se ni zaprl. Delavec je hotel napako odpraviti, ter pri tem segel z roko v zaklep. Ta se je nenadoma zaprl in pri tem je delavcu stisnilo kazalec in sredinec leve roke.

Vzrok:

Delavec - poškodovanec ni bil usposobljen za vzdrževanje oz. odpravo napak na stroju.

Predlog:

Vzdrževanje - odprava napak na delovnih napravah, lahko opravljajo le strokovno usposobljeni delavci - vzdrževalci.

DE Rondelice

Dne 16.04.2003 ob 18.45 se je pripetila poškodba v Livarni platišč. Poškodovani je šel pri transporterju platišč za livno pečjo št. 2 z namenom, da potisne platišča, ki so se ustavila, na transporterju. Po opravljenem delu se je obrnil ter stopil v odprtino na podestu. Utrpel je zvin desnega gležnja.

Vzrok:

Nezavarovane odprtine na podestu.

Predlog:

Prekriti odprtine in ograditi delovne podeste.

DE Livarne

Dne 22.03.2003 ob 18.00 uri se je pripetila poškodba v Livarni zlitin. Delavec - poškodovanec je pri zlaganju 7kg hlebčkov stopil vzvratno, pri tem zadel z ного v paleto, ki je bila za njegovim hrbtom. Pri udarcu v paleto je izgubil ravnotežje in padel. Pri padcu je z roko udaril v betonska tla in si pri tem poškodoval zapestje leve roke.

Vzrok:

Subjektivni faktor - nezbranost delavca pri delu.

DE Elektrolize

Dne 03.04.2003 ob 8.10 se je pripetila poškodba v Elektrolizi B. Delavec - poškodovanec je po črpanju elektrolita iz el. celice št. 510 snemal pokrov iz livnega tulca. Zaradi preveč načrpanega elektrolita se je ta izlil skozi tulec na tla in se pri tem razpršil v okolico. Del razpršenega elektrolita je opekel poškodovanega po gležnju desne noge.

Vzrok:

Pred uporabo se ni prepričal o teži lonca, zato je prišlo do prenapoljenosti lonca. Neuporaba osebne varovalne opreme - čevljev z gamaši.

Predlog:

Navodila za delo je potrebno dopolniti glede kontrole teže lonca in uvesti dosledno uporabo čevljev z gamaši za delavce, ki poslužujejo elektrolizne peči.

DE Vzdrževanje

Dne 22.04.2003 ob 12.00 uri se je pripetila poškodba v

strojni delavnici. Delavec - poškodovanec je s sodelavcem zamenjeval nože na hidravličnih škarjah "Jelšingrad". Pri odvijanju zgornjega noža se je ta nenadoma sprostil in obrnil. Poškodovanec ga je poskušal zadržati, pri tem pa mu je zvalo desno roko.

Utrpel je zvin lakta in nateg kit desne roke.

Vzrok:

Zagodzitev vijaka in pomanjkljiva koordinacija med delavcema.

Predlog:

Pri menjavi noža morajo biti prisotni trije delavci. Pri tem dva držita nož, eden pa odvijaje in izvleče vijake.

Z a k l j u č e k

Namen tega sestavka je, da se zaposleni v TALUM-u seznanimo z pogostostjo in resnostjo poškodb pri delu. Število poškodb pri delu in število izgubljenih dni zaradi poškodb pri delu sta glavna pokazatelja ocene varstva pri delu v določeni sredini.

In kakšna je vaša ocena varstva pri delu v TALUM-u?

Janez Šterbal

Rekonstrukcija 110 kV stikališča v Kidričevem

V petek, 12. oktobra 2003, se je ob navzočnosti direktorja ELES-a mag. Vekoslava Korošca in direktorja Taluma mag. Danila Topleka začela rekonstrukcija skoraj petdeset let starega stikališča, RTP 110/10 kV Kidričevo.

ELES in Talum sta lani sklenila dogovor o rekonstrukciji stikališča. ELES se je obvezal, da bo prispevek Taluma za povečanje priključne moči uporabil za financiranje rekonstrukcije stikališča.

RTP Kidričevo predstavlja osnovno in edino napajalno točko tovarne Talum, največjega posamičnega porabnika električne energije v slovenskem prostoru. Stikališče je bilo zgrajeno leta 1954, nato pa se je dograjevalo v skladu s potrebami tovarne. Zahvaljujoč vestnemu vzdrževanju je stikališče zadnjih deset let sicer delovalo brez večjih okvar, s povečanjem odjemne moči tovarne za polovico pa je postala obnova stikališča nujna. Investicija je ocenjena na milijardo in pol tolarjev,

obsega pa razširitev stikališča za štiri visokonapetostna polja, obnovo primarne in sekundarne opreme, zamenjavo zbiralnic, posodobitev sistema lastne rabe in seveda vsa gradbena dela.

Obnova stikališča, ki sicer stoji znotraj kompleksa tovarne Talum, je izredno zahteven projekt, saj mora biti stikališče zaradi zahtevnega postopka proizvodnje aluminija ves čas obnove pod napetostjo, prenos električne energije pa kvaliteten in nemoten. Več kot enourna prekinitve dobave električne energije bi namreč pomenila zamrzitev talilnih peči in bi življenjsko ogrozila obstoj tovarne Talum.

Ob 5. obletnici ZDRAVOTALUM

Zdravo Talum kot priložnost

Ko sem v reviji Manager prebrala zelo odmeven članek z naslovom Zdravje se spleča, kjer je članica uprave Talum Brigita Ačimovič razložila projekt Zdravo Talum, se mi je zdelo, da jo odslej zunanja javnost pozna bolj, kot mi v Talumu. Novinarka je v pogovoru zaznala njeno gonilno silo in jo imenovala "entuziastična avtorica" programa, za katerega se zanimajo tudi v mnogih slovenskih podjetjih. Če je doma doslej skromno molčala, in priznamo, tudi v uredništvu je nismo po tem posebej spraševali, je bil peti Talumov dan za zdravje ravno pravšnji dogodek, da smo jo zaprosili za nekaj obširnejših odgovorov.

Kdaj in kako ste prišli na idejo o projektu Zdravo Talum?

Skoraj bi lahko rekla: nekega lepega dopoldneva, ko sem se s sodelavkami iz Kadrovske službe pogovarjala o zdravstvenem stanju zaposlenih, bolniških odsotnostih in izplačevanju socialnih pomoči v primeru bolniške odsotnosti nad tri mesece. Vprašanje, ki se je porodilo, je bilo nekako takšno: kako bi lahko denar

porabili v preventivne namene za vse zaposlene, ki to želijo? Kaj lahko naredimo, da tistim, ki to zaznajo in želijo, omogočimo oziroma jim pri tem pomagamo, da bodo za svoje zdravje lahko naredili kaj več. Ob približno enakih finančnih virih. Takrat je nastala preprosta formula: LASTNA SKRB + TALUM = ZDRAVJE.

Velik posluš za koriščenje denarnih sredstev v preventivne namene so pokazali tudi sindikalisti. Tako smo na osnovi določil kolektivne pogodbe sprejeli poseben dogovor o tem, kdaj in v kakšnih primerih lahko naši zaposleni prejmejo solidarnostno pomoč. Ostanek denarja pa je v sodelovanju s konferenco sindikata SKEI namenjen preventivnim aktivnostim za vse zaposlene.

Vas je na začetku skrbelo, kako se bo izšlo, ali nas (Talum) poznate tako dobro, da ste bili prepričani v uspeh?

Pravzaprav nisem niti jaz niti sodelavke pri tem projektu nismo razmišljale o tem, da aktivnosti ne bi bile dobro sprejete med

ZDRAVOTALUM

Aktivnosti za zdravje

našimi zaposlenimi. Veste, na našem dvorišču imamo v povprečju brihtne in razgledane ljudi. Da jih bo kar nekaj, ki bodo takoj prepoznali prednosti takšnih možnosti, smo bile prepričane takoj na začetku. Filing pač, brez nekih velikih analiz.

Kaj vas je ta leta najbolj pozitivno presenetilo? Znižanje bolniške odsotnosti in padec invalidnosti, zanimanje za aktivnosti, morda velika udeležba najmlajših v akciji Rišemo in pišemo... Je bilo tudi kaj razočaranj?

Presenečenj je bilo kar veliko. Sama pozitivna. Najprej takojšnja podpora projektu s strani predsednika Uprave in ostalih sodelavk in sodelavcev v vodstvu družbe. Nato visoka udeležba na posameznih

aktivnostih. Posebno presenečenje je bilo število vseh, ki ste se želeli cepiti proti gripi. V preteklih letih nekaj let tega nismo izvajali, saj je bilo število kandidatov sredi devetdesetih let zelo nizko.

Nato smo dobili prve letne izračune bolniške odsotnosti. Priznam, skoraj bi me kap. V prvem letu izvajanja projekta smo planirali zmanjšanje bolniške odsotnosti za 5%. Pol pa pade za okoli 25%. Skoraj noro!

Še kakšna pozitivna? Tisti Talumov dan za zdravje leta 2001, ko je lilo kot iz škafo. Ko sem se zjutraj peljala proti zbirnemu mestu, sem si rekla: če nas bo 50, nas bo dosti. Zbirno mesto pa polno parkiranih vozil in naših ljudi z marelami. Še zdaj me spreleti, ko se spomnim tega trenutka.

Da ne pozabim predvsem na sodelavce iz drugih delovnih sredin, ki nam pri izvajanju krepko pomagajo od vsega začetka. Tudi teh doživljajev se ne da popolnoma opisati. Veste, ko smo s tem začeli in povabili posameznike, da nam pomagajo, niti eden, resnično niti eden ni rekel, da ne bi sodeloval. To se je energija kar pretakala iz enega na drugega. Ideje in predlogi so kar leteli. In pripravljenost vseh, da aktivno, ne glede na to, ali se nekaj dela v službenem ali v privatnem času, sodelujejo pri tem, je bila in je še velika.

Morda je ravno zdaj še posebej prilika, da se vsem iskreno zahvalim. S prepričanjem, da bomo skupaj zmogli še več akcij in novotarij.

Pozitivnih je še in še. Rezultati ankete, iz katere je razvidno, da naši zaposleni vedo, kako pomembno je zdravje, da morajo v prvi vrsti zanj poskrbeti sami, da se ob tem zavedajo, da takšne možnosti, kot jim nudi TALUM, pomenijo zanje priznanje in nagrado.

Podatki, ki jih že leta objavlja ameriški urad za poklicno varnost in zdravje

kažejo, da je z učinkovitimi programi za ohranjanje zdravja, stroške, ki so povezani z boleznijo zaposlenih in poškodbami, možno zmanjšati od 20 do 40 odstotkov. Kam se ta čas uvršča Talum oziroma, koliko smo prihranili odkar »živi« Zdravo Talum?

To je pa tema, o kateri ne govorim preveč rada. Ker to ni bil in ni glavni namen tega projekta. Čeprav večina številke in denar najlažje razume. Izračunov, koliko smo stroške za zdravje zmanjšali, nimamo, ker tega na ta način ne merimo in ne spremljamo. Imamo pa druge izračune, ki so dober pokazatelj. Redno spremljamo in primerjamo, koliko bi danes TALUM stala bolniška odsotnost v primerjavi z letom 1998, preden smo projekt začeli izvajati. In seveda hkrati spremljamo tudi porabljena finančna sredstva. Izračun pokaže, da za aktivnosti letno porabimo ŠEST KRAT MANJ sredstev kot bi jih porabili že samo za izplačevanje bolniških nadomestil. Finačniki bi rekli, da se takšna investicija zelo splača. Ostalih direktnih in indirektnih učinkov niti ne spremljamo, npr. vpliv na zmanjšanje invalidnosti, večje zadovoljstvo zaposlenih.

Kaj vam daje večje zadovoljstvo oziroma štejete za uspeh: to, kar se da meriti z denarjem, torej manjši stroški, ali morda spreminjanje miselnosti zaposlenih, da je zdravje vrednota, da smo sami odgovorni skrbeti zanj, da sami sprejmemo tudi ponujeno možnost, ki nam jo daje Talum... Izjave udeležencev številnih aktivnosti v teh petih letih kažejo, da se je nam tem področju vendarle nekaj premaknilo?

Sama osebno že kot družboslovka bolj cenim stvari in spremembe, ki se dogajajo na dolgi rok in se jih pogosto sploh ne da meriti z denarjem. Vsaj direktno ne. Rezultati ankete, ki jo vsake dve leti izvaja načrtovalka razvoja kadrov, kažejo, da je zdravje postalo pomembna vrednota zaposlenih v TALUMu. Še bolj pomembno se mi zdi to, da so za to vrednoto pripravljeni marsikaj storiti. Dejansko storiti! Pravi učinki se bodo pokazali šele čez leta, ko jih mogoče nihče ne bo povezoval z aktivnostmi v okviru ZDRAVO TALUM. Mogoče se bodo pokazali preko kakšnega drugega projekta v Talumu ali kakšnega projekta države na področju ohranjanja in krepitve zdravja državljanov. Glavno je, da vem, da večina naših ljudi ve in ceni možnosti, ki jim jih nudimo.

Predstojnica Kliničnega inštituta za medicino dela, prometa in športa dr. Metoda Dodič Fikfak, ki dobro pozna naš program, je izjavila, da je najbolj celovit program v Sloveniji in dodala, da je tudi edini, ki meri učinke s

številkami. Vas tudi zato vabijo, da ga predstaviti drugim podjetjem? To mora biti prijetno, kajti vsakemu godi biti prvi. Verjetno pa morate biti v izjavah previdni, da ne pride do kraje idej.

Po petih letih izvajanja našega projekta vidim, da smo zaenkrat resnično edini v Sloveniji, ki imamo takšen program oz. ga izvajamo na tako sistematični način. In tako celovito. Marsikatera slovenska družba nudi svojim zaposlenim različne oblike rekreacij. To imajo. Vendar tako sistematično teh aktivnosti ne izvajajo in ne spremljajo rezultatov ter učinkov. In ne

promovirajo zdravja. In se ne pogovarjajo in ne pišejo o njih. Tudi finančnih učinkov ne merijo in ne spremljajo. Pa bi bilo modro, da nas je takšnih organizacij v Sloveniji čim več. Prepričana sem, da jih bo v bodoče vedno več.

Zato z veseljem sprejemam povabila in se udeležim raznih srečanj in kongresov, ko lahko posameznim strokovnjakom in celotnim vodstvenim ekipam posameznih slovenskih podjetij predstavim naš projekt. Sprejmejo ga z navdušenjem. Nekateri so nas v tem letu že začeli posnemati. Bojazni v zvezi s krajami idej nimam. Moj moto je vedno bil in je še, da le v medse-

bojni izmenjavi tako idej kot izkušenj lahko napredujemo. V medsebojnem pogovoru dejansko pridemo do spremenjene vsebine v našem razmišljanju. Tako posredovanje že izpeljanih programov pomeni samo to, da se krog tistih, s katerimi boš lahko strokovno sodeloval, samo širi. In te vzpodbuja, da si še boljši. Ker če hočeš naprej, si tako moraš najti nove izzive in nove vzpodbude.

Vemo, da ste polni idej. Vaša razmišljanja velikokrat sežejo pred čas. Nam lahko zaupate, kakšen bo Zdravo Talum naslednjih pet let?

Hvala za takšno mnenje. Če je delček tega res, sem zelo vesela.

Kje bo ZDRAVO TALUM čez pet let? Tukaj kot je bil. Še boljši. Z dodatnimi možnostmi za aktivno udeležbo. Z še več udeleženci. Z večjim in postopnim prenosom aktivnosti na ostale družinske člane. Sama pa že razmišljam, kako naprej. Kaj sledi skrbi za zaposlene preko zavedanja o pomenu zdravja in pomenu dejanskega prispevka posameznika k temu. Mogoče naša notranjost, naša "duša", ki se je tako bojimo, ki je ne želimo spoznati, pa uravnava celotno življenje. Zelo pomembno se mi zdi, da bi začeli bolj delati na samih sebi. S ciljem oz. pod sloganom: IZ MOŽGANOV V SRCE. Da bi tisto, kar vemo in kar govorimo, dejansko začutili. In temu ustrezno ravnali. Se pa bojim, da sem s tem razmišljanjem še prehitra. Mogoče čez deset let. Vendar sem prepričana, da bi se nam vsem splačalo. Tu imamo še neizmerne rezerve.

Razpis razpoložljivih počitniških kapacitet v Štuhčevem domu pri Treh kraljih na Pohorju

05. 12. 2003 – 10. 12. 2003
04. 01. 2004 – 09. 01. 2004
10. 12. 2003 – 15. 12. 2003
09. 01. 2004 – 14. 01. 2004
15. 12. 2003 – 20. 12. 2003
14. 01. 2004 – 19. 01. 2004
20. 12. 2003 – 25. 12. 2003
19. 01. 2004 – 24. 01. 2004
25. 12. 2003 – 30. 12. 2003
24. 01. 2004 – 29. 01. 2004
30. 12. 2003 – 04. 01. 2004
29. 01. 2004 – 03. 02. 2004

03. 02. 2004 – 08. 02. 2004
04. 03. 2004 – 09. 03. 2004
08. 02. 2004 – 13. 02. 2004
09. 03. 2004 – 14. 03. 2004
13. 02. 2004 – 18. 02. 2004
14. 03. 2004 – 19. 03. 2004
18. 02. 2004 – 23. 08. 2004
19. 03. 2004 – 24. 03. 2004
23. 02. 2004 – 28. 02. 2004
24. 03. 2004 – 29. 03. 2004
28. 02. 2004 – 04. 03. 2004
29. 03. 2004 – 03. 04. 2004

Upravičenci do letovanja v počitniških kapacitetah so delavci TALUM-a in družb, v katerih je TALUM edini družbenik: ALIN, LEGO-A, REVITAL, STORAL, VARGAS-AL in VITAL, ter upokojenici vseh navedenih družb, če so po izvedbi razpisa ostala prosta mesta znotraj počitniških kapacitet. Ostali lahko letujejo samo, če za letovanje ni prijavljen noben delavec navedenih družb.

Zraven delavca lahko letujejo člani njegove družine (nepreskrbljeni otroci, posvojenci, zakonec, zunajzakonski partner, pastorki). Vsi ti lahko letujejo le zraven delavca in ne namesto njega. V primeru, če delavec zlorablja to pravico, naslednjih 10 let ne bo mogel letovati v kapacitetah podjetja. Zraven upokojenca lahko letujejo tudi njihovi zakonci oz. zunajzakonski partnerji.

Prijavnice oddajte v vložnišče pošte TALUM-a.

Rok prijave: do 14. 11. 2003

Talum daroval za operacijski mikroskop

Da se v Talumu zavedamo pomembnosti zdravlja ljudi, nenehno dokazujemo z različnimi aktivnostmi, ki jih izvajajo zaposleni. Vendar pa aktivnosti ne ostajajo samo »znotraj zidov« Taluma. Delček »zdravja« skušamo podariti tudi širšemu okolju v katerem se nahajamo. Svojo pripravljenost pomagati v skrbi za zdravje je Talum ponovno dokazal z donatorskim prispevkom očesni ambulanti Ptujске bolnišnice, kateri je prispeval velik del denarja za nakup operacijskega mikroskopa, ki je nujen element za izvedbo operacije sive mrene. V torek, 23.9.2003. je bila tudi uradna predaja aparata osebju očesne ambulante, ki prispevek Taluma sprejema z veliko hvaležnostjo. Dolge čakalne vrste bolnikov sive mrene se bodo tako zaenkrat zmanjšale za 100 čakajočih letno, za kolikor operacij je zagotovljeno denarja, vendar pa se odgovorni trudijo, da bi število povečali vsaj še za 100 operacij na leto. Zraven mikroskopa je nujen element za opravljanje operacij ultrazvočni aparat, ki ga ima bolnišnica trenutno v testni uporabi in zanj že zbira denar. V načrtu bolnišnice je tudi prenova operacijske dvorane. Upamo, da bodo svoje načrte izpolnili, saj vsaka nova pridobitev ali prenova prinese nekaj pozitivnega za bolnike.

Darja Vodusek

Direktor ptujске bolnišnice Lojze Arko in predsednik Uprave Taluma Danilo Toplek

Ekipe civilne zaščite prve pomoči Taluma se je znova izkazala

Na 8. regijskem tekmovanju prve pomoči, ki je bilo 20.9. v Juršincih, je ekipa Civilne zaščite prve pomoči Taluma pokazala svoje znanje iz nudenja prve pomoči in zasedla 3. mesto. Ekipe v sestavi Marice Merkuš, ki se je kot edina ženska predstavica po besedah vodje še posebej izkazala, Branka Hertiša, Janeza Kozoderca, Janeza Avguština, Marijana Metličarja, je pod vodstvom Janeza Skledarja med drugim dokazovala svoje znanje v reševanju izpod ruševin, hudih poškodb z močnimi krvavitvami, gašenju požara in oskrbo ponesrečenih v požaru. Svoje znanje so

pred tekmovanjem utrjevali na treh pripravljalnih vajah. Vodja skupine je povedal, da je kljub rahlemu oklevanju o prevzemu vodenja skupine ponosen nanjo in jo je pohvalil z besedami: »Ni težko biti vodja, če imaš dobro skupino«.

Ekipe čestitamo za njene dosežke in ji želimo še veliko uspehov pri nujenju prve pomoči, v upanju, da bo ta potrebna samo na tekmovanjih.

Darja Vodusek

Brez duše ni predstave

Janka Vindiša sem prvič srečal pred osmimi leti na kidričevskih teniških igriščih. Moram priznati, da mi je deloval nekam neroden, počasen, pa še temna očala je imel, tako da sem Kodriču prišepnil: » Ta je naš. Z lahkoto ga bova namazala.« Ko pa sem zvedel, da je uspešen dramatski amaterski igralec in da vodi dramsko sekcijo pri KUD Kungota, sem bil še bolj presenečen. Janko igralec? Izkazalo se je, da je bilo vse res! V tenisu je med boljšimi v naši skupini. V zadnji gledališki predstavi »Duh Ravnega polja« pa v celoti razkrije svoj igralski talent. Pozneje sem izvedel, da je še kot otrok javno nastopal. Doštudiral je ekonomijo, postal direktor Ptujске mlekarne, poslanec državnega zbora in danes uspešno vodi Vargas-Al. So še mnoge druge njegove značilnosti in aktivnosti, toda zdi se mi, da ga kot človeka najbolj določa gledališka dejavnost. Poslušajmo njegovo razlago.

Za predstavo si izbral zanimivo temo, ki ima poleg kulturnega še družbeni pomen?

Vindiš: Dalj časa sem razmišljal o tem gradu, ki propada pred mojimi očmi. Že zdavnaj bi ga morali reševati, toda okoliščine mu niso bile naklonjene in je danes to, kar je. Mene je zanimalo, kaj se lahko še sploh naredi in ena možnost je, da se uporabi kot kulturno prireditveni prostor. Dokler so bili lastniki še notri, ni bilo pristopa za nikogar. Tudi sedaj smo morali »priviti« zadnji dve lastnici, ki živita v Mariboru, da sta nam dovolili urediti prostor in ostale formalnosti za predstavo.

Ni dovolj imeti samo dobro idejo. Kako si jo uresničil?

Vindiš: Na osnovi te ideje sem poiskal mladega režiserja Petra Srpčiča in mu predlagal, da bi naredila igro o Ravnem polju. Želel sem naj bo monokomedija, ker mi bolj leži. Osnova vsega je bila narodna pesem »Tam dol na Ravnem polju stoji en beli, beli grad...«, za katero malo okdo v Sloveniji ve, da izvira iz naše majhne vasi. Nekoč je ena od generacij prebivalcev tega gradu spesnila pesem o neuresničeni ljubezni mladega fanta, ki je bil zaljubljen v hčerko lastnika. Fant, ki je pel to pesem, je želel le to, da bi bil z njo pokopan, da bi bila skupaj vsaj po smrti. To je bil preprost kmečki fant in dober duh. V osnovi gre torej za čisto ljubezen, kateri je Peter dodal svojo zgodbo.

In nam je ta zgodba prinesla monodramo o dogodkih, polno emocij in duhovitih vložkov. Koliko je temu pripomogla tvoja osebna navezanost na ljudi in zgodovino tega kraja?

Vindiš: Najprej je bil samo grad. Herbersteini so imeli velike gozdove in poljedelstvo in šele po letu 1932 so dodelili nekaj zemlje tistim, ki so živeli na gradu. Tako so

ljudje postopoma naseljevali vas, ki je bila odvisna od gradu, tako kot pozneje od Taluma. Lahko trdim, da je naša fabrika dala novo življenje Kungoti. Prvi delavci TGA so bili iz Kungote. Moj stari oče in oče sta živela na gradu, zato je zgodba delno avtobiografska, kot spomin na njih. To mi je najtežji del igre, moral sem biti maksimalno koncentriran in sem se težko premagoval. Zavedal sem se, da to moram vključiti, če hočem ponazoriti takratno življenje vseh družin. To je obenem dalo dušo predstavi, a brez duše ni predstave.

V resnici si igral župnika, egzorcista, do sedaj si v glavnem igral komedije. Ali ti je to predstavljalo težave?

Vindiš: Župnika sva si izmislila zaradi zgodbe. Nekaj sva prevzela iz ljudskih pripovedi, ki so bile zapisane, duhovite dogodivščine so prirejene monodrami. To je moja prva resna predstava. Pijančke igram najrajši in najboljše. Ko se ljudje smejejo, sem sproščen. Ta monodrama mi je bila nekaj novega in izredno težka. Pri tem mi je profesionalni režiser zelo pomagal, točno je vedel kdaj sem »notri« in to me je reševalo.

Kako si se počutil na premieri?

Vindiš: Na začetku predstave je bila grobna tišina, nisem vedel pri čem sem, malo sem bil zgubljen. Ko pa se je publika začela odzivati, je bilo lažje. Z režiserjem sva ocenila, da sem bil preveč napet in da je predstava predolga. Zato sem »očistil« igro, vsebinsko pa sva jo skrajšala in izboljšala. Vse ponovitve so bile boljše od premiere.

Kako so komentirali kritiki?

Vindiš: V glavnem, da je bila igra boljši del predstave. Najbolj je pritegnila sama pesem, zanimiv ambient in seveda zgodovina kraja. Na premieri je bilo 250, na vseh šestih prestavah pa 650 ljudi, kljub temu, da nam je vreme zelo nagajalo.

Tvojih prejšnjih predstav ne poznam, toda mislim si, da si v Duhu dosegel vrhunec kariere?

Vindiš: Res je to bil vrhunec. Poleg režiserja so mi pomagali ljudje iz Društva. To je bil zahteven projekt, vključenih je bilo 30 ljudi. Letos je, če ne štejem otroške nastope, minilo 40 let odkar sem prvič stopil na oder. Bila so izredno plodna obdobja, včasih malo manj, vmes je bilo tudi mrtvilo. V kulturo vlagam ogromno dela in skoraj ves prosti čas. To mi je v veselje, poleg tega krepim možgane in se duhovno bogatim. Do sedaj še kavice nisem zaslužil, kvečjemu kaj zraven dam. Plačilo mi je razumevanje ljudi, čeprav se zavedam, da enim to nekaj pomeni, za druge pa je nič.

Ali obstaja poseben razlog, da človek vztraja v poslanstvu, ki mu ne prinaša materialnih koristi?

Odgovoril ti bom na lastnem primeru. Ko sem še kot direktor delal v Ptujski mlekarni sem prišel v konflikt s kmeti zaradi predloga, da bi bila na Ptujju mlekarina in distribucijski center za severovzhodno Slovenijo. Ne zamerim kmetom, ki so bili proti temu projektu, ampak najbližjim

sodelavcem s katerimi sem pripravljaj projekt in so se obrnili proti meni. Najbližji kolegi so me izdali. Moral sem oditi užaljen in prizadet kot človek in strokovnjak. Ker sem zelo občutljiv in čustven je to pustilo na meni psihične posledice in skoraj dve leti bolniške. Reševalo me je gledališče. V največji krizi sem se lotil igre kot terapije. Pripravil sem besedilo in igro za komedijo »Vaške afere«. Odziv publike je bil velik, za mene pa zdravilo. Verjamem, da so enako izkusili mnogi ljudje in spoznali, da za življenje človeka samo materialne koristi niso dovolj.

Izkušnja z izdajstvom je znana še iz zgodbe o Medeji iz grške mitologije in se temu nikdar ne bomo izognili. Tako ali tako samo nedolžni lahko občuti pekel. Koliko je zate poleg igralske terapije pomembno, da si po vsem tistem našel novo delo in nove prijatelje v Talumu?

Vindiš: V Talumu sem prišel po zaslugi Danila Topleka. Še od rane mladosti sva prijateljevala in s to potezo je dokazal, da je bil in ostal velik človek. V Vargas-Al-u se počutim zelo srečnega, ker imam dober stik z vsemi sodelavci.

Za konec me še zanima, ali verjameš, da kultura besede lahko reši tvoj grad?

Vindiš: Končna rešitev za grad je še zelo daleč. Predstava pa je glavni namen uresničila. Nekaj sem za Kungoto naredil, slišalo se je o nas. Ljudje so se začeli pogovarjati celo o nakupu gradu. Na nivoju kidričevske občine pa je v ta namen formirana posebna komisija. Kultura besede je s to predstavo svoje dosegla, ne glede na to, ali bo rešila grad, ali ne.

Ivo Ercegović

Pihalni orkester TALUM tudi letos na Madžarskem

Madžarske kulturne institucije že nekaj let vabijo Pihalni orkester TALUM Kidričevo na svoje festivale in srečanja. Tako smo bili letos 8. avgusta povabljeni v mesto Mezökövesd na tridnevni mednarodni festival pihalnih orkestrrov in mažoretnih skupin. Kakor smo opazili, imajo madžarski pihalni orkestri v svojem okrilju vsaj eno ali celo več mažoretnih skupin, ki jih sestavljajo mlada dekleta. Pri nas je to še redkost, ali celo izjema, saj v Sloveniji, predvsem pa v našem okolju, ni zanimanja za to vrsto kulturnega udejstvovanja, ali pa naših deklet nismo voljni poiskati in navdušiti za lep paradni ritmični prikaz gibov po taktih pihalnega orkestra.

Na prvi večer smo predstavili kratek program na otvoritvi festivala in to predvsem s slovenskimi skladbami, s katerimi smo navdušili številno občinstvo. Drugi dan smo imeli kar tri nastope. Dopoldan smo igrali na mestnem trgu, kjer so vitezi vina te madžarske pokrajine slavili svoj praznik. Popoldan so nas povabili v bližnje termalno kopališče z velikimi zdravilnimi bazeni s toplo vodo, kjer smo se izkazali predvsem z zabavnim programom, sestavljenim iz slovenskih in svetovnih uspešnic, kar je navdušilo preko tisoč obiskovalcev. Glavni nastop smo opravili zvečer, saj je vsak od osmih orkestrrov zaigral po štiri skladbe, kar je ocenjevala strokovna komisija. Vsi orkestri so nastopili s svojimi mažoretnimi skupinami, le naš in itali-

janski orkester sta bila brez njih. Ta večer so izbirali najboljši pihalni orkester, najboljšega dirigenta in najboljšo mažoretno skupino. Razglasitev najboljših so opravili tretji dan na zaključni prireditvi.

Tretjega dne dopoldan smo posamezni pihalni orkestri pripravili promenadni koncert na različnih lokacijah mesta Mezökövesd in se ponovno sešli zvečer na glavnem prireditvenem prostoru pred

veliko športno dvorano. Na tem zaključnem večeru je naš orkester zaigral tri skladbe in ponovno navdušil okrog dva tisoč obiskovalcev. Podelili so tudi priznanja, listino in pokale ter razglasili najboljše. Člani pihalnega orkestra TALUM smo bili zelo zadovoljni in tudi ponosni, da je bil naš dirigent, prof. Štefan Garkov, proglašen za najboljšega dirigenta festivala, za kar je prejel priznanje in spominsko darilo. Profesorju Štefanu Garkovu iskrene čestitke.

Na gostovanju po Madžarski nas je tokrat vodil nekdanji član kolektiva TALUM, sedaj upokojeni g. Janez Sukič, ki je svoje poslanstvo odlično opravil, za kar se mu iskreno zahvaljujemo. Tudi v bodoče upamo na njegovo pomoč, saj smo vsakoletni udeleženci velikih prireditev pihalnih orkestrrov na Madžarskem.

Potrebno pa je zapisati še nekaj. Že šesto leto smo bili gostje na Madžarskem. Za to ima veliko zaslug sedaj žal že pokojni Imre Varju, od katerega smo se z žalnimi koračnicami poslovili 16. septembra 2003 na ptujskem pokopališču. Bil je ugleden in vesten kulturni animator za mnoge kulturne skupine, ki so iz Slovenije odhajale na Madžarsko in tudi za madžarske kulturnike, ki so prihajali v Slovenijo. Navezati je znal pristne medsebojne stike med dvema sosednjima narodoma, bil je vesel in prijeten sogovornik mladih in starejših. Naš pihalni orkester brez njega gotovo ne bi prinesel toliko priznanj in lepih spominov iz Madžarske, za kar mu iskrena hvala. Tudi tokrat smo ponesli v sosednjo državo ime našega pokrovitelja, družbe TALUM, Kidričevo, ki si z vodstvom družbe prizadeva, da pihalni orkester dobro dela, da je vedno boljši in upamo, da bo tako tudi v bodoče.

Ivan Ogrinc st.

Potrdilo o šolanju za šolsko leto 2003/2004

V Kadrovske službi zbiramo še do konca oktobra 2003 potrdila o šolanju za vse otroke, ki bodo v šolskem letu 2003/2004 dopolnili 18 let starosti in za starejše dijake in študente, ki se šolajo. Potrdila bomo posredovali Zavodu za zdravstveno zavarovanje. Otroci, za katere ne bomo prejeli potrdil, bodo izbrisani iz zavarovanja.

Prosimo, da prinesete originalna potrdila o šolanju.

Kadrovske vesti

Zaposlenost v SEPTEMBRU 2003

TALUM 1051

Revital 109

Vital 38

Alin 13

Vargas Al 46

Lego A 22

Storal 22

Zahvala

Za vedno je odšel od nas naš dragi mož, oče in dedek

Jože Šegula,

upokojenec Taluma

Iskreno se zahvaljujemo vsem nekdanjim sodelavcem za izrečena sožalja in spremstvo na zadnji poti, sindikatu Taluma in Dasku Hinku za odigrano Tišino.

Žalujoci: žena Zofija, sin Roman z družino in ostalo sorodstvo

Navdušeni golfisti

Dolgo je veljalo, da je golf le igra za izbrance iz visoke družbe. To poletje sem se prepričala, da igrajo golf tudi čisto "navadni" ljudje, in to z užitkom ter dobro. To so "naši fantje", ki so nekoč delali v Talumu, zdaj pa v Revitalu tvorijo skupino vzdrževalcev igrišča za golf na Ptuj, ki je že prejelo laskavo priznanje kot eno najlepše urejenih golfskih igrišč v Sloveniji. Moj vodič po igrišču, **Tonček Podvršek**, je bil navdušen in odličen razlagalec. Nekaj je povedal o igri in še več o vzdrževanju te velike travnate površine in številnih strojev, ki so potrebni za skrbno negovanje igrišča. Ob pogledu nanj človeka kar zamika, da poboža mehko zeleno preprogo in se prepriča, da je to res trava.

Znano je, da so na tem igrišču ohranili avtohtono floro in pustili živalim, da so tukaj našle svoj dom. Nič nenavadnega ni, če srečate fazana, race in gosi, če med drevjem prebudite srnico in ko se približate jezercu, k vam priplava jata rib.

V takem okolju delajo naši nekdanji sodelavci, ki jim je vodstvo kluba omogočilo opraviti tečaj za igranje golf. Ob četrti obletnici otvoritve golf igrišča na Ptuj, 24. maja letos, je bilo srečanje vzdrževalcev golf igrišča Ptuj in Gut Murstatten iz Avstrije, na katerem so naši fantje prepričljivo zmagali.

"Najprej smo se pomerili v igri golfa za katero so igrali Anton Jus, Janez Kovačič, Srečko Kozel, in Dušan Lah. Po končanem dvoboju pa je bilo družabno srečanje, hkrati pa smo

izmenjali izkušnje pri delu vzdrževalcev golf igrišč. Gostje so si ogledali naš voznik in nas pohvalili glede urejenosti igrišča. Želja obeh ekip je, da bi srečanje postalo tradicionalno in vedno tako prijetno kot je bilo prvo. Konec meseca julija bomo vrnili obisk, oktobra pa smo povabljeni na njihov turnir v Avstrijo," je povedal **Tonček Podvršek**.

V letošnji sezoni je štartala tudi Ptujška obrtniška liga 2003. Letos sodeluje 15 ekip in med njimi tudi ekipa Golfinvest (Revital). Za njimi je 3. kolo in na vrh lestvice (neto točke) se je povzpela ekipa Golfinvest. Za njo nastopajo: Anton Jus, Srečko Kozel, Janez Kovačič, Dušan Lah, Jernej Lončarič in Anton Podvršek

V.P.

Planinci na Triglavu in pri Triglavskih jezerih

Odhod avtobusa ob šesti uri in petnajst minut na avtobusni postaji pri Talumu. Razpoloženje je bilo odlično, čeprav smo se podali na pot kar po nočni izmeni. Družba je bila dobra. Z nami sta bila dva rosno mlada udeleženca, nekaj srčnih polovic in še kak prijatelj ter brat. Zjutraj je bilo malo oblačno, ampak mi smo se odločili. Ko so se vrata avtobusa zaprla, se je naš izlet začel. Do Pokljuke je bilo na avtobusu zatišje. Večina jih je spala. Na Pokljuki smo se pripravili na pohod, se poslovili od šoferja in krenili v gore. Med potjo se je slišalo vriskanje in jodlanje, ki je odmevalo daleč naokrog. Po nekajurnem pohodu so se začele težave. Ene je ožulil čevljev, drugi je imel pretežek nahrbtnik... Najbolj vidne so bile pri Vodnikovi koči, kjer je naš Duško omagal. Nič več ni bilo besed, ki so bile izrečene v službi (Vsi me boste gledali v hrbet in če kateri ne bo mogel, ga bom nesel). Počitek je prišel še kako prav. Nekaj smo pojedli, popili, natočili hladne vode in si preoblekli prepotena oblačila. Triglav in kočna Planika sta bila videti zelo blizu, a smo pri hoji ugotovili, da ni tako. Ko smo prispeli do Planike, sem najprej uredil glede spanja in v sobo smo odložili nahrbtnike. Na začetku pohoda nas je bilo veliko za to, da osvojimo vrh Triglava še isti dan, toda ostali smo le Roman, Ivan, Sandi, Miroslav, Sebastijan, Zdravko in jaz in imeli srečo, da smo videli celo Tržaški zaliv.

Sobotno jutro je bilo jasno. Z nahrbtniki smo krenili na pot. Naš Duško je imel smolo, saj se mu je iz nahrbtnika izmuznil šotor ter se počasi kotalil po skalovju. Žalostno je gledal za njim, kako se je ustavil dvesto metrov nižje na snegu.

Osvojitve vrha je bila enkratna. Nekaj je bilo takšnih, ki so bili na vrhu prvič, zato je sledil krst. Trije sladki udarci z vrvo po zadnji plati. Pot smo nadaljevali proti koči Dolič. Tam smo imeli daljši počitek, da smo potešili lakoto in žejo. Nadaljevali smo proti Triglavski koči, kjer smo prespali. Kako lepa so jezera in narava okrog njih pa se ne da opisati. Moraš jih videti in osebno doživeti. Nedeljsko jutro je bilo čudovito. Pot smo nadaljevali mimo doma na Komni v dolino proti koči pri Savici, kjer smo imeli daljši počitek. Kar precej izmučeni in prepoteni smo nadaljevali v smeri Bohinjsko jezero, kjer nam je kopanje prišlo prav kot ne vem kaj. Zadnja postaja je bilo gostišče v Stari Fužini, kjer smo imeli kosilo. Od tam nas je avtobus odpeljal proti domu.

Vsem donatorjem se zahvaljujem v imenu vseh nas, saj so nam polepšali tridnevni izlet na naših začetnih triglavskih poteh.

Uspelo nam je!

Stanislav Horvat

9. tradicionalni teniški turnir posameznikov

V soboto 13. septembra je bilo igrišče TCR Kidričevo ponovno prizorišče druženja in tekmovalnega vzdušja navdušencev tenisa.

Teniški turnir posameznikov, že deveti po vrsti, smo kljub kislemu vremenu pripeljali do konca. Zmagovalec turnirja je pod pokroviteljstvom SKEI-Konference sindikatov Kidričevo postal **Marko Drobnič**, ki je v finalu premagal Alberta Korošča z rezultatom 9 : 6 in tako že tretjič osvojil pokal Talum.

Dušan Hazabent

Triglav še vedno največji izziv

Petek, zgodaj zjutraj, nič kaj obetavna vremenska napoved. Zbirališče pred tovarno in vožnja proti Pokljuki. Sedemnajst nas je štartalo s Pokljuke, mimo Vodnika do Planike in nato naskok na sam vrh. Oblačno vreme in megla dopoldan so omogočili lažji vzpon, vendar so nam zastirali pogled na lepote gora. Na vrhu je sledil krst za vse novince. Razjasnilo se je in naš trud je bil poplačan s

čudovitim razgledom. Spust in nepozabno popoldne na Kredarici, kjer smo med drugim obujali spomine na zadnjo turo, ko nam vreme ni omogočilo dlje od Kredarice. Naslednje jutro smo se odpravili čez Prag do Aljaževega doma in nato utrujeni, vendar zadovoljnih obrazov proti domu. Aja, še prej pa pica. Čudovito!

Andrej Rožman in Davorin Lubej

Peti Talumov dan za zdravje